

A Kúria dr. Békefi László ügyvéd által képviselt felperesnek - a dr. Kanta Tamás ügyvéd által képviselt I. r. és II. r. alperesek ellen kötelmi igény iránti perében a Fővárosi Törvényszéken 27.P.21.309/2011. szám alatt indult, és a Fővárosi Ítéltábla előtt 4.Pf.20.967/2013/3. sorszámú ítélettel befejezett perében a jogerős ítélet ellen a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Megállapítja, hogy a le nem rótt 900.000,- (kilencszázezer) forint felülvizsgálati illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes 2007. január 2. napja és 2007. május 24. napja között hat részletben, összesen 9.000.000 forintot adott át F.J. részére, aki a pénzüsszegek átvételéről elismervényt írt alá.
F.J. 2009. szeptember 14. napján elhunyt.

A felperes 9.000.000,- forint és ennek 2010. november 10. napjától járó késedelmi kamata megfizetésére irányuló keresetében F.J. törvényes örökösét, az I. r. alperest, és a néhai házastársát, a II. r. alperest elsődlegesen - a Csjt. 30. §-ára utalás mellett - egyetemlegesen, másodlagosan egymás között egyenlő arányban kölcsön jogcímén, amennyiben ezen a címen a követelése nem teljesíthető, jogalap nélküli gazdagodás címén harmadlagosan egyetemlegesen, negyedlegesen egymásközt egyenlő arányban kérte marasztalni.

Az I. r. alperes örökösi jogállását közjegyzői hagyatékátadó végzéssel igazolta, a II. r. alperes helytállási kötelezettségével kapcsolatban pedig állította, hogy a házastársi életközössége néhai F.J.-vel a pénz átadása idején fennállt.

A felperes a pénz összegének átadását néhai F.J. aláírásával ellátott, az átadás tényét rögzítő okiratok csatolásával kívánta igazolni. Személyes előadása szerint a pénzösszeget szóbeli megállapodásuk során azzal adta át, hogy azt a néhai fektesse be és haszonnal, 2 év elteltével évi 20 % kamatával adja vissza.

Az alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult annak előadásával, hogy a pénz átadásáról nem tudtak. Előkészítő iratukban az okirat ellenére vitatták a pénz átadását, s a II. r. alperes állította, hogy az átvételi elismervényen szereplő időpontban házastársi életközösség nem állt fenn néhai F.J.-vel.

Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította és kötelezte a felperest, hogy az alpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 15 nap alatt 571.500,- forint perköltséget fizessen meg. Rendelkezése szerint a feljegyzett eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet indokolása szerint az igazoltan néhai F.J. aláírását tartalmazó okiratokon csak a pénz átadása szerepel, az átvételi elismervény elnevezésű okirat a felperes személyes előadása szerinti körülményeket nem tartalmazza, csupán az összegek átvételének tényét igazolja. A per során a felperes bizonyította, hogy a 9.000.000,- forint az ingatlana eladásából rendelkezésére állt, és az átvételi elismervényen szereplő összegeket a bankból vette fel az átadás napján, így a felperes azt bizonyította, hogy a mindösszesen 9.000.000,- forintot átadta a néhai részére. A kölcsönszerződés létrejöttét alátámasztó bizonyítékot, bizonyítási indítványt nem terjesztett elő, a per során meghallgatott tanúk - köztük a néhai F.J. testvére, sógornője és barátja - pedig a kölcsönügylet létrejöttéről nem tudtak. A perben a felperes azt sem bizonyította, hogy a pénzösszegek átadására visszafizetés kötelezettségével került sor, ezért a kölcsönszerződés létrejöttét a felperes nem bizonyította.

A Ptk. 361. § (1) bekezdésére, a jogalap nélküli gazdagodás jogcímére alapított felperesi érveléssel kapcsolatban rámutatott arra, hogy a jogalap nélküli gazdagodás szubszidiárus szabály, vagyis alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a gazdagodó és a sérelmet szenvedett fél között más jogviszony nem áll fenn. A jogintézmény szubszidiárius jellege nem jelenti azt, hogy a jogügylet valódi jogcímének bizonyítottsága hiányában alkalmazható lenne. A felperes tényelőadása alapján, annak bizonyítottsága esetén a Ptk. 523. § (1) bekezdése szerint kellett volna a jogvitát elbírálni, a jogalap nélküli gazdagodás szabályai a jogviszonyra nem alkalmazhatók.

Mivel a felperes kereseti kérelmét megalapozatlannak tartotta mindkét jogcímen, ezért mellőzte az azon kérdésben történő állásfoglalást, hogy néhai F.J. és a II. r. alperes között mikor

szakadt meg az életközösség.

Az ítélet ellen a felperes élt fellebbezéssel, melyben kereseti kérelme jogcímeként kizárólag a jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozott, és az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást azzal kérte kiegészíteni, hogy a II. r. alperes és néhai F.J. között a házassági életközösség 2007. decemberében szakadt meg. Érvelése szerint - mivel elfogadta, hogy a kölcsönszerződés létrejöttét bizonyítani nem tudta - a pénz átvételét jogalap nélkülinek kell tekinteni, a bíróságnak ezen a címen kell marasztalnia az alpereseket, akik azt, hogy milyen jogcímen volt néhai F.J.-nél a perbeli összeg, nem bizonyították. Utalt arra is, hogy az elsőfokú bíróság csupán arra hívta fel a felperest bizonyítási kötelezettsége körében, hogy azt kell bizonyítania, hogy néhai F.J. a felperes vagyona terhére 9.000.000,- forinttal gazdagodott, mely bizonyítási kötelezettségének az elsőfokú eljárás során eleget tett.

A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, és kötelezte a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az I. és II. r. alpereseknek 50.000,- forint + áfa másodfokú perköltséget, és a le nem rótt fellebbezési eljárási illeték állam általi viseléséről rendelkezett.

Rögzítette a másodfokú bíróság indokolásában, hogy a Pp. 121. § (1) bekezdés c) pontja értelmében a keresetlevélben fel kell tüntetni az érvényesíteni kívánt jogot, az annak alapjául szolgáló tényeknek és azok bizonyítékainak előadásával. A felperes keresetében az alpereseket jogalap nélküli gazdagodás címen kérte kötelezni 9.000.000,- forint megfizetésére annak ténybeli előadásával, hogy azért adta át ezt az összeget, hogy befektesse és haszonnal visszaadja részére 2 év elteltével, 20 %-os éves kamattal, majd utóbb a keresetben írtakat kiegészítve kölcsön átadását állította, ezért a felperes terhére ezek bizonyítása hárult. A felperes a megbeszélésen jelen lévő testvére és ügyvédek tanúkénti idézését nem kérte, a meghallgatott tanúk pedig a perbeli ügyletről tudomással nem bírtak. A sikertelen bizonyításnak nem az a jogkövetkezménye, hogy másodlagos jogcímen teljesítendő a kereset, hangsúlyozva, hogy a felperes a másodlagosan előterjesztett jogalap nélküli gazdagodás vonatkozásában is azt a tényelőadást tette, hogy néhai F.J.-nek a pénzt befektetés céljából, illetve kölcsön adta, tehát valójában a másodlagos jogcímen érvényesített jog alapjául szolgáló tényelőadást nem tett. Ennyiben tévesnek minősítette az elsőfokú bíróságnak a bizonyítandó tényekre vonatkozó tájékoztatását, ez azonban a felperes eljárási jogainak sérelmét nem okozta. Az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes által előadott tények zárják ki a másodlagosan előterjesztett kérelem teljesíthetőségét. Egyetértett azzal, hogy a tényállás kiegészítése szükségtelen, a felperes

keresetének teljesíthetősége esetén sincs relevanciája néhai F.J. és a II. r. alperes közötti életközösség megszűnése időpontjának, mert a felperes által hivatkozott Csjt. 30. § (2) bekezdése csupán bármelyik házastársnak a vagyonközösség fennállása alatt kötött visszsterhes ügyletére vonatkozik, a jogalap nélküli gazdagodás esete azonban nem tartozik a visszsterhes ügyletek körébe. A Csjt. 30. § (4) bekezdése értelmében a házastárs olyan tartozásáért, mely nem mindkét házastársat terheli, az ügyletet kötő házastárs mind különvagyonával, mind közös vagyonából ráeső résszel felel, tehát a teljes tartozás összege az I. r. alperest, mint néhai F.J. törvényes örökösét terhelte volna.

A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresetnek helytadást kérte, elsődlegesen az alperesek egyetemleges, másodlagosan az alperesek egymásközt egyenlő arányban, harmadlagosan kizárólag az I. r. alperes 9.000.000,- forint és késedelmi kamatai megfizetésére kötelezéssel.

A felülvizsgálati kérelemben a marasztalás jogcímét a Ptk. 361. § és 364. §, 344. §, valamint 679. §-ra alapította, melyek jogsértő alkalmazását állította.

Sérelmezte, hogy eljárási jogszabálysértés tényét a másodfokú ítélet rögzítette, azt azonban nem minősítette súlyosnak.

Jogi álláspontja szerint az eljárt bíróságok jogszabálysértően alkalmazták a Ptk. 4. § (1) bekezdését, 205. §-át, 298. §-át, 301. §-át, 361. §-t, 523. §-t és 679. §-t, valamint a Csjt. 27., 28., 30. §-okat, mert a Ptk. 361. § (1) bekezdése egy olyan általános visszafizetési kötelezettséget tartalmaz, amely a pénz átvevőjét terheli és amely visszafizetési kötelezettséggel szemben „kimenteni” magát a gazdagodónak, a pénz átvevőjének kell. A felperes maga is valószínűsítette, hogy kölcsön jogcímén nem lesz várható pernyerése, mert szerződésen alapuló visszafizetési kötelezettséget nem volt esélye bizonyítani, azonban - a jogalap nélküli gazdagodás körében reá háruló bizonyítási teherről szóló bírói tájékoztatás szerint - az átvételi elismervény alapján a jogalap nélküli gazdagodást teljes körűen bizonyította. Érvelése szerint a bíróságok nem jogcímeknek adnak helyt, illetve nem jogcímeket utasítanak el, hanem kereseti kérelmekről döntenek, téves ezért, hogy az egyik jogcím bizonyítatlansága kizárja a további jogcímeket, mert a bíróság jogcímhez nincs kötve csak megállapított tényálláshoz. A Ptk. 361. §-ban megjelölt fizetési kötelezettséget maga a törvény hozza létre, a vagyoneltolódás tényállapota, a vagyoneltolódás szerződésen kívüli kötelemfakasztó ténye. Tanúbizonyítást azért nem ajánlhatott fel, mert a szóbeli megállapodás alkalmával (amikor a pénzátadás történt), csak a néhai és a felperes volt jelen, maga az átvételi elismervény azonban a

pénzáttadás tényét teljes körűen bizonyítja. A Kúria eseti határozataira hivatkozott jogi álláspontja alátámasztására, miszerint létre nem jött szerződés alapján történő teljesítés visszajár a Ptk. 361. § (1) bekezdés alapján.

A helyes tényállás a felülvizsgálati kérelem szerint az, hogy a felperes és néhai akarata nem irányult kölcsönszerződésre, mert a hivatkozott átvételi elismervény nem alkalmas a Ptk. 523. § (1) bekezdés szerinti joghatás kiváltására, a létre nem jött szerződés alapján történt teljesítés pedig a Ptk. 361. § (1) bekezdés alapján visszajár.

A II. r. alperessel szembeni igénye kapcsán kifejtette, hogy a jogalap nélküli gazdagodás egy tényállapot, amelyre tekintettel a Csjt. 27. § (1) bekezdése alapján házastársi közös vagyon keletkezik, mert a Csjt. 28. § szerint az egyik házastárs által jogalap nélkül átvett pénz nem tekinthető házastársi különvagyonnak. Kérte a tényállás megállapítását a tekintetben, hogy néhai F.J. és a II. r. alperes között a házassági életközösség 2007. decemberében szűnt meg, és megismételte az elsőfokú eljárás során e tárgyban megjelölt bizonyítékait.

A felülvizsgálati kérelem a következőkre tekintettel nem alapos, a jogerős ítélet nem jogszabálysértő.

A bíróság a kereseti kérelemről bizonyítási eljárás lefolytatása után megállapított tényállás alapján a jogszabályok alkalmazásával dönt.

A felperes kereseti kérelmében jogcímeket is megjelölt - elsődlegesen kölcsönszerződést, másodlagosan jogalap nélküli gazdagodást -, az általa érvényesített jog azonban az átadott pénzösszeg visszakövetelése volt, amiről az eljáró bíróságoknak a felperes által előadott - és bizonyított - tények alapján kellett döntenie, mert a tényelőadáson alapul a jogviszony minősítése. Jogszabálysértés nélkül vonták le az eljáró bíróságok a felperes személyes előadásából, hogy a pénz visszakövetelésének jogát az alperesi jogelőddel kötött megállapodás tényére alapította.

Helytállóan állapították meg a perben eljáró bíróságok, hogy a jogalap nélküli gazdagodás jogcímén a felperes keresete azért nem lehet alapos, mert a felperes a perben éppen azt adta elő, hogy közte és az alperesi jogelőd között szerződéses kapcsolat állt fenn. A kereseti tényelőadás tehát kizárta a jogalap nélküli gazdagodást, mint jogcímet.

A jogalap nélküli gazdagodás szubszidiárius tényállás, nem alkalmazható akkor, ha a felek között van szerződés, csak annak

pontos tartalma nem bizonyított. Önmagában tehát a vagyonmozgás ténye (a pénzátadás bizonyítottsága) nem teszi alapossá jogalap nélküli gazdagodás címén a felperes keresetét.

A felperes tényelőadása alapján a szerződéses jogviszony fennállta megállapítható - ő tett olyan kereseti tényelőadást, hogy „befektetés céljára” adta a pénzt -, ekörben a felperes terhére esik, hogy nem bizonyította annak pontos jogcímét és tartalmát, nevezetesen, hogy követelése kölcsön jogcímén állt volna fenn. A bíróságok tehát helyesen utasították el a keresetet az elsődleges jogcímen is.

A felperesnek lett volna lehetősége a kölcsön, mint jogcím bizonyítására, hogy ezt nem tette meg - nem kérte testvére és ügyvédje tanúkénti meghallgatását - a Pp. 164. § (1) bekezdés és Pp. 3. § (3) bekezdés alapján az ő terhére esik.

A másodfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a bizonyítás felperes terhére eső sikertelenségének nem az a következménye, hogy a kereset egy olyan másodlagos jogcímen lenne eredményes, amelyet megalapozó tényelőadást a felperes nem is tett.

Az elsőfokú bíróság kitanítása a bizonyításról a jogalap nélküli gazdagodás körében valóban téves volt. A másodfokú bíróság azonban helyesen állapította meg, hogy ennek érdemi kihatása a döntésre nem volt éppen amiatt, mert a felperes tartalmában ugyan nem bizonyított, de szerződéses kapcsolatot állító személyes előadása zárja ki, hogy a pénzátadás jogalap nélküli vagyoneltolódásnak minősüljön.

A jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria a Pp. 275. § (3) bekezdés alkalmazásával hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban pervesztes felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati illetéket a 6/1986. (I.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdés és 14. § alapján az állam viseli.

Budapest, 2015. április 28.

Dr. Wellmann György s.k. a tanács elnöke, dr. Imre Zita s.k. előadó bíró, Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

Sz.Sz.

bírósági ügyintéző